

SAFRA KESESİ AĞRILARI ve SAFRA KESESİ TAŞLARI

Dr. Şükrü YENİCE

Dahiliye Uzmanı ve Hematoloji Uzmanı

Kurtuluş Mah. Atatürk Bulvarı (Yeni Devlet Hastanesi Yolu Üzeri),

No: 61, Kat: 1 / NAZİLLİ, Tel: 0 256 312 94 19, 0 505 218 60 57

E-posta: syenice@superonline.com

Safra kesesi karın sağ üst kısmında kaburgalar altında yerleşik armut şeklinde bir organdır. Görevi karaciğerde üretilen safra sıvısını depolamak ve yemek yenince hazmı kolaylaştırmak için safrayı on iki parmak barsağına salıvermektir.

Safra kesesi ağrılarının sebep olan başlıca hastalıklar safra kesesi taşları, safra kesesi iltihabı, pankreas iltihabı ve karaciğer içi safra kanallarının iltihabıdır. Ağrı oluşmasının başlıca iki değişik nedeni vardır. Birincisi, safra kanalının taş, tümör ile tıkanması veya komşu organların tümörünün safra kanalına basısı ile safra akışının azalmasıdır. Bu durumda safra sıvısı ile giderek dolan safra kesesi, safra kanalı ağzındaki tıkanıklık sebebi ile safrayı boşaltamaz, kese gerilir, şişer ve ağrıya sebep olur. İkinci durumda, safra kesesinde veya komşu dokularda iltihap oluşur. Bu yüzden hem safra kanalından safra akışı kısmen veya tamamen azalır, hem de iltihabi olay yüzünden dokularda ödem (şişme) olur. Ödem yüzünden damarlardan akan kan miktarı azalır, dokulara yeterli oksijen sağlanamaz. Dokulardaki oksijen azlığı ağrılara sebep olur. Safra kesesi ağrıları denince en çok akla safra taşları gelir. Safra taşları genellikle safra kesesinde meydana gelir. Safra kanallarının herhangi birinde ve herhangi bir yerinde de safra taşları meydana gelebilir. Taşın nasıl ve neden oluştuğuna dair çok kesin deliller yoktur. Yapılan araştırmalar sonucunda bu sorulara cevap olabilecek bazı sebepler gösterilmiştir. Karaciğerden safra kesesine salgılanan kolesterolün miktarı fazla ise safra sıvısı içinde bulunan kolesterol eriten maddeler yetersiz kalır ve kolesterol taşları meydana gelir. Kanda bulunan alyuvarların parçalanma ürünleri olan bilirubin de karaciğerde yapılır. Bazı kan hastalıklarında alyuvarların aşırı parçalanması yüzünden aşırı bilirubin meydana gelir. Siroz ve safra yolları iltihapları nedeniyle de fazla bilirubin üretilir. Bu maddenin fazlalığı safra taşlarına sebep olur. Safra kesesinin şeker hastalığında olduğu gibi yeterli çalışmaması safra kesesi içindeki safra sıvısında durgunluğa sebep olur, sıvı akışkanlığını kaybeder. Safra durgunluğu yüzünden safra çamuru, safra taşı meydana gelir. Kadınlarda, 40 yaş üzerindeki insanlarda, şişmanlarda, kolesterolden zengin ve düşük lif içeren gıdalarla beslenenlerde, ailesinde safra taşı olanlarda, çok doğum yapan kadınlarda, şeker hastalarında, hızlı zayıflayanlarda safra kesesi taşları daha çok görülmektedir. Östrojen (kadınlık hormonu) içeren ilaçlar, kolesterol düşürücü ilaçlar da safra kesesi taşlarının oluşması için risk yaratan etkenlerdir. Safra kesesi taşının ağrı yapmasının başlıca sebebi, taşın safra kanalı ağzını tıkanması yüzünden kesenin kasılarak içindeki safrayı barsağına boşaltmamasıdır. Bunun dışında küçük taşların kese içinde oynayarak tahriş oluşturması, taşın safra kesesinde veya safra kanalında iltihaba yol açması da taşa bağlı diğer ağrı

sebepleridir. Safra taşı ağrıları en çok kesenin yerleştiği sağ kaburga altında ve mide bölgesinde olur. O bölgeye basmakla hassasiyet vardır. Ağrılar sırta yayılır, göğüs tarafına da yansıyabilir. Bazı hastalar göğüse yansıyan ağrıları kalp ağrısı ile karıştırırlar. Ağrılar iki kürek kemiği arasında da hissedilir. Ağrı birkaç dakikadan birkaç saate kadar sürebilir. Bulantı, kusma ağrıya eşlik edebilir. Taşlı kese ağrıları çok defa mide veya oniki parmak barsağı ülseri ile karıştırılır ve ülser tedavisi ile zaman kaybedilir. Hastalar yağda kızartılmış yiyecekler, yumurtalı ve çikolatalı gıdalardan rahatsız olurlar. Bu tür gıdalar safra kesesinin kasılmasını artırır. Kasılan kese içindeki safra sıvısını atmak ister fakat taşın kanal ağzında tıkaç oluşturması halinde –buna bir de safra kesesi duvarındaki iltihap ve ödem eklenince- sıvı atılamaz ve kese kasıldıkça şiddetli ağrılar olur. Birçok hasta gaz ve geçirmeden yakını. Tabloya enfeksiyon da eklenirse hastada ateş olur. Safra akışında tam tıkanıklık olursa bilirubin dediğimiz safra pigmentlerinin atılamaması sonucu sarılık ortaya çıkar. Hasta halk arasında kara sarılık denen koyu sarı renge bürünür. Sarılığın artması ile önüne geçilemeyen kaşıntılar meydana gelir. Ana safra kanalındaki tıkanma pankreastan gelen sindirim sıvılarının da akışını engelleyince pankreatit adı verilen pankreas iltihabı olur. Bazı araştırmalar sonucunda safra kesesi taşlarının uzun yıllar içinde safra kesesi kanserlerine yol açtığı iddia edilmiştir, ne var ki bu durum netlik kazanmamıştır. Safra kesesi kanseri olanların yüzde 80-90'ında taş vardır. Taş uzun vadede kansere mi yol açıyor veya kanser yüzünden safrayı depolama ve boşaltma görevini yapamayan kese içindeki safra durgunluğu mu taşın sebep oluyor bu ikilem hala çözülmüş değil.

Safra kesesi taşları hastanın şikayeti ve ultrasonografi bulguları ile teşhis edilir. Safra kesesi filmi de bir teşhis yöntemi olmakla birlikte bu yöntem ultrasonografinin yaygınlaşması ile önemini kaybetmiştir. Bu yöntem hem zahmetlidir, hem hastanın zararlı röntgen ışınları almasına sebep olmaktadır. Enfeksiyon, sarılık, pankreatit vs. gibi durumlar için kan testlerinden yararlanılır. Hastayı rahatsız etmeyen sessiz taşlar için hasta tedaviye ihtiyaç duymasa da ağrı-ateş-bulantı-kusma vs. yapan durumlarda hastayı rahatlatmak için ilaç ve serum tedavisi gerekir. Hastayı rahatsız eden ağrıların kesin çözümü cerrahi tedavidir. Safra kesesinin cerrahi olarak alınması hastayı eksikli yapmaz, ömrünü kısaltmaz, sadece karaciğerde yapılan safra depolanamaz ve doğrudan ince barsağa akar. Safra taşlarının ilaçlarla eritilmesi ve ardından taşın kırılması ameliyat olamayacak hastalar için kullanılan bir metoddur. Bu tedavi şeklinde çok ufalanan taşların küçük safra kanalcıklarını tıkayıp tıkanma sarılığına, ağrılara, enfeksiyona, pankreatite yol açma olasılığı vardır. Bu da acil tedaviyi gerektirir.

Değerli okuyucular, hastalıksız-sorunsuz-sağlıklı-mutlu ve uzun bir ömür diliyorum.